

Крючкова Н. М.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки та підприємництва

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Парамонова Ю. В.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-254-1-12>

ОСОБЛИВОСТІ ДІЇ ФІСКАЛЬНО-МОНЕТАРНИХ ВАЖЕЛІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ключовим елементом національної економіки кожної країни є фінансовий сектор, від ефективного функціонування якого залежить створення сприятливих умов для економічного зростання, формування і розподілу фінансових ресурсів та послуг, нагромадження інвестиційного капіталу, а також динаміки позитивних змін інших макроекономічних та фінансово-монетарних показників. Монетарна політика у поєднанні з інструментами фінансового регулювання формує основу стабілізаційної політики країни. Монетарні імпульси, проходячи через низку трансмісійних каналів, сприяють досягненню головних загальноекономічних цілей: сталого економічного зростання, помірному рівню інфляції та рівноваги платіжного балансу.

Враховуючи складні реалії сьогодення, а саме підвищення рівня інфляції, збільшення дефіциту державного бюджету, війна з росією, пандемія COVID-19, надмірне зростання грошової маси в обігу, внаслідок грошової емісії, зменшення золотовалютних резервів, особливої актуальності набувають питання щодо ефективного використання фінансово-монетарних важелів та їх регулюючого впливу на економічний розвиток [1; 2; 3]. Дослідження існуючих та пошук нових дієвих інструментів та форм реалізації фінансово-монетарної політики, зміна базових умов функціонування національної економіки України стає викликом для удосконалення ефективності фінансово-монетарного регулювання.

Світовий досвід свідчить, що підбір ефективних інструментів монетарної політики впливає на економічне зростання країни у цілому, ріст конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та подолання структурних дисбалансів економіки держави.

Зниження дієвості ринкових інструментів та висока невизначеність в умовах повномасштабних бойових дій унеможливили здійснення монетарної політики в традиційному форматі інфляційного таргетування. З метою збереження макроекономічної стабільності в Україні, стримування панічних настроїв та недопущення розкручування інфляційної спіралі НБУ на початку війни вимушено зафіксував обмінний курс гривні до долара США та запровадив деякі адміністративні обмеження, зокрема на валютні операції та рух капіталу. Крім того, відповідно до змін, унесених до законодавства України, НБУ отримав тимчасову можливість на період воєнного стану здійснювати купівлю державних облігацій для фінансування критичних видатків Уряду України в обмежених обсягах, передусім – для забезпечення обороноздатності країни [4].

Падіння економіки, значні бюджетні потреби та коригування курсу гривні зумовили стрімке зростання рівня державного боргу відносно ВВП. Проте це співвідношення і на прогнозованому горизонті залишатиметься меншим за 90% завдяки значним обсягам грантів [4].

Усвідомлюючи потенційні ризики монетизації дефіциту державного бюджету, Національний банк фінансуватиме лише критичні видатки Уряду в обмежених обсягах та лише шляхом купівлі цінних паперів Уряду на первинному ринку. Національний банк також зберігатиме максимальну прозорість у висвітленні таких операцій. У сукупності, обмеження обсягів монетизації дефіциту бюджету та прозорі комунікації, дадуть змогу запобігти загрозі посилення фіскального домінування та, відповідно, ефекту «фіскального витіснення» та високої інфляції; послабленню довіри до грошово-кредитної (монетарної) політики та розбалансуванню очікувань, а також ускладненню процесу євроінтеграції України та співпраці з міжнародними фінансовими донорами.

Ключовим джерелом фінансування бюджетних потреб залишатиметься міжнародна підтримка. Разом зі збільшенням ринкових залучень це дасть змогу повністю припинити монетизацію бюджетного дефіциту з 2023 року [5].

Таким чином, враховуючи поточні ризики макрофінансової нестабільності та виваженість застосування відповідних фіскально-монетарних важелів щодо її подолання є необхідними у найближчій перспективі наряду з продовженням поглиблених досліджень та аналізу підвищення ефективності дії фіскально-монетарних важелів в економіці України в умовах воєнного стану.

Література:

1. Пасічний М. Д. Монетарна політика в трансформаційній економіці. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2019. № 2. С. 135–150.
2. Шапошников К. С., Крилов Д. В., Якушко І. В. Теоретичні аспекти визначення сутності фіскальних інструментів. *Бізнес Інформ*. 2021. № 7. С. 228–233.
3. Дзюблюк О.В. Фіскальна та монетарна політика економічного розвитку України. Чернівці : Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2020. 256 с.
4. Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану. Рада Національного банку України. Київ, 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/hJTwdIrBPNWeMzk> (дата звернення: 10.11.2022).
5. Інфляційний звіт. Рада Національного банку України. Київ, 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/report> (дата звернення: 10.11.2022).